

λον ἐκτάκτου, ἐπικινδύνου ἠθικῆς χαλαρώσεως τῶν κοινωνιῶν. Ἀπέναντι κακοῦ τοσοῦτον φοβεροῦ, ὅπερ δυστυχῶς δσημέρα ἐπιτείνεται εἰς πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις, ἀπέναντι κινδύνου κοινωνικοῦ τοσοῦτον προφανοῦς, ὅστις ὄλονέν ἀπειλητικώτερος καθίσταται, ἐνόμισα, ὅτι ἐκπληρῶ καθῆκον ἱερὸν, ἂν ὑψώσω κάγω τὴν ἀσθενῆ φωνήν μου ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου κατὰ ἐγκλήματος μουσαροῦ, κατὰ ἐγκλήματος ἀποτροπαίου, κατὰ ἐγκλήματος ὀλεθρίου, κατὰ τοῦ ἐγκλήματος τῆς αὐτοκτονίας, ὅπερ, ὡς πᾶν ἄλλο ἐγκλημα, πηγὴν κυρίαν ἔχει τὴν διαφθορὰν, τὴν ἀμαρτίαν· «Τὰ ὑψῶνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος». Τὸ ζήτημα, εὐσεβεῖς ἀκροαταί, εἶνε πολὺπλοκὸν καὶ δυσχερέστατον, καθιστᾷ δ' αὐτὸ ἴσως πολυπλοκώτερον καὶ δυσχερέστερον ἢ θέσις αὕτη, ἀπὸ τῆς ὁποίας λαλῶ. Διὸ νῦν, εἴπερ ποτέ, δικαιοῦμαι νὰ ἐλπίζω, ὅτι θὰ τύχω τῆς εὐμενοῦς καὶ ἐπιεικοῦς ὑμῶν κρίσεως, ἥς πολλάκις πείραν ἔλαβον μέχρι τοῦδε.

Ἡ πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπη εἶνε βαθύτατα ἐγκεχαραγμένη ἐν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, εὐσεβεῖς ἀκροαταί. Ἄνευ τῆς ἐμφύτου ταύτης πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπης τὴν ἐποίαν πανσόφως ἐνεφύτευσεν ἡμῖν ὁ Δημιουργός, ἡ γῆ θὰ ἔμενεν ἔρημος ἀνθρώπων, ἡ συντήρησις τῶν ὄντων καθόλου θὰ ἦτό τι ἀδύνατον. Ἡ ἐμφυτος αὕτη πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπη καθιστᾷ ἡμᾶς ἱκανοὺς νὰ παλαιῶμεν κατὰ μυρίων περιπετειῶν καὶ κινδύνων, νὰ ὑποβαλλώμεθα εἰς μυρίας στερήσεις καὶ κακουχίας, νὰ ὑπομένωμεν θλίψεις καὶ στενοχωρίας, διωγμοὺς καὶ βασάνους. Ἡ ἐμφυτος αὕτη πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπη ἐμπνέει δύναμιν καὶ θάρρος ἐν τῷ μέσῳ συμφορῶν μεγάλων καὶ δυστυχημάτων δεινῶν, προφυλάττει ἀπὸ τῆς ἀπελπισίας, ἐμποιεῖ φρίκην καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸν θάνατον. Ἡ ἐμφυτος αὕτη πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπη παρέχει ἡμῖν τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερασπίζωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν προσβαλλομένην καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀφαιρῶμεν τὴν ζωὴν τοῦ προσβάλλοντος, ἵνα σώσωμεν τὴν ἡμετέραν. Ἡ ἐμφυτος αὕτη πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπη εἶνε τοσοῦτον ἰσχυρά, ὥστε οὐχὶ τὴν τάσιν πρὸς τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἀκάθεκτον πρὸς τὴν ζωὴν κλίσιν ὀφείλομεν νὰ μετριάζωμεν, ὀφείλομεν νὰ ρυθμίζωμεν συμφῶνως πρὸς τὸ λογικὸν καὶ τὴν συνείδησιν, ἵνα μὴ ἀποπλανᾷ ἡμᾶς ἀπὸ

τοῦ καθήκοντος, ἵνα μὴ ὀδηγῆ ἡμᾶς εἰς μέσα ἔκνομα καὶ ἀδίκια πρὸς συντήρησιν ἡμῶν. Ἡ ἐμφυτος αὕτη πρὸς τὴν ζωὴν ἀγάπη εἶνε τοσοῦτον ἱερά, ὥστε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς μέτρον τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον λαμβάνει τὴν ἀγάπην ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» τὴν θουσίαν δὲ τῆς ζωῆς ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ πλησίον χαρακτηρίζει ὡς τὸ μέγιστον δεῖγμα τῆς αὐταπαρνήσεως· «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ». Αὕτη λοιπὸν ἡ φύσις δεικνύει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὀφείλομεν νὰ μεριμνῶμεν περὶ τῆς συντηρήσεως ἡμῶν καὶ ν' ἀποφεύγωμεν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ καταστρέψῃ τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως.

Ἄλλ' ἡ συντήρησις ἡμῶν εἶνε καὶ καθῆκον ἠθικόν· διότι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ὄρος τῆς ἀνωτέρας αὐτοῦ λογικῆς ζωῆς, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία· διότι ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἠθικὸν πρόσωπον· δὲν ἀνήκει εἰς ἑαυτὸν, ὡς πράγμα τι ἀνήκει εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ. Καθὼς οἱ ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὸν ὡς πράγμα, οὕτω καὶ αὐτὸς δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῆ ἑαυτὸν ὡς τοιοῦτον. Καθὼς ὁ ἀνθρώπος οὐδὲν ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, οὕτως οὐδὲν ἔχει δικαίωμα καὶ ἐφ' ἑαυτὸν. Ἡ ἐντολὴ ἐκεῖνη τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἥτις ἀντηγεῖ ἐν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, ἡ ἐντολὴ «Οὐ φονεύσεις» ὑποχρεοῖ ἡμᾶς νὰ σεβώμεθα οὐ μόνον τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο πᾶσα αὐθαίρετος ἀφαίρεσις τῆς ζωῆς εἶνε ἐπανάστασις κατ' αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, εἶνε παράβασις ἀπαραγράπτου ἠθικοῦ καθήκοντος, εἶνε πρᾶξις ἀνήθικος, δεικνύουσα ἀσέβειαν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ὕβριν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν. Ὁ αὐτοκτονῶν δεικνύει, ὅτι εἶνε ἀνάξιος νὰ ζῆ, ὅτι εἰς οὐδὲν εἶνε χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος, ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἀπώλεσε πᾶν σέβας πρὸς ἑαυτὸν, ὅτι ἔπαυσε νὰ εἶνε ἀνθρώπος.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀσεβεῖ ὁ αὐτοκτονῶν. Οὐχὶ τύχη τυφλή, οὐχὶ εἰμαρμένη σκληρὰ, ἀλλ' ὁ Θεός, εὐσεβεῖς ἀκροαταί, ὁ αἰώνιος καὶ παντοδύναμος Θεός εἶνε ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Αὐτὸς εἶνε ὁ Κύριος οὐρανοῦ καὶ γῆς. Αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. Αὐτὸς